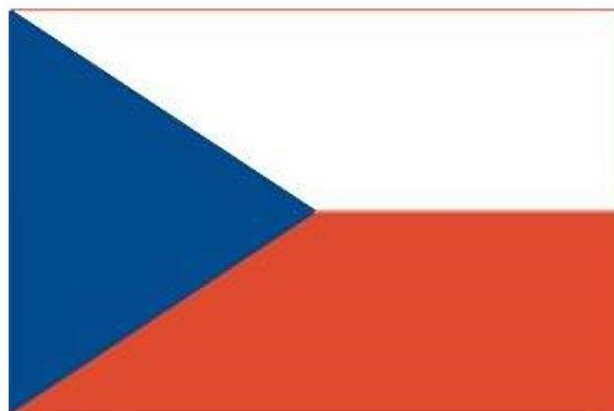

NÁRODNÍ
PAMÁTKOVÝ
ÚSTAV

HOSPITÁL
KUKS

Hospitál Kuks

Hospitál Kuks
544 43 Kuks
tel. pokladna: +420 499 692 161
GSM: +420 724 663 535
e-mail: kuks@npu.cz
[http:// www.hospital-kuks.cz](http://www.hospital-kuks.cz)
FB: HOSPITÁL KUKS – národní kulturní památka
Instagram: @hospitalkuks

Vítejte na prohlídce Hospitálu Kuks. Během výkladu se, prosím, držte následujících pokynů:

- *vypněte si zvonění na telefonu*
- *neodpojujte se od skupiny*
- *v interiérech nepijte ani nejezte*
- *fotografování je povoleno, ale pouze bez blesku*
- *buďte tiší, nerušte výklad průvodce*

Děkujeme za pochopení! Věříme, že se Vám prohlídka bude líbit.

Hospitál Kuks v letech 1743 – 1945 sloužil jako domov pro přestárlé muže z okolí, spojený s klášterem řádu milosrdných bratří a nemocnicí.

KUKS

Kuks je jednou z nejvýznamnějších barokních památek na území České republiky. Koncem 17. století ve zdejším údolí nad studánkou, jejíž voda byla od pradávna pokládána za léčivou, vznikly výstavné lázně doplněné hospitém pro vojenské vysloužilce z okolí.

Tento velkolepý počín realizovali podle přání kukského pána hraběte Františka Antonína Šporka největší umělci baroka, jako jsou architekt Giovanni Battista Alliprandi, sochař Matyáš Bernard Braun či malíř Petr Brandl. Lázně s řadou nevídaných atrakcí (italská opera, bengálské ohně na Labi, obory dravé zvěře, závodistiě, kašny plněné vínem apod.) se v první třetině 18. stol. staly centrem společenského života smetánky tehdejších Čech.

Sláva lázní stála především na bouřlivé osobnosti svého zakladatele, jehož potomci po roce 1738 ztrácejí o provoz lázní zájem. Šporkovské památky upadají, Kuks se mění v tichou vesničku s německým obyvatelstvem, a jeho někdejší výstavnost připomíná pouze hospitál milosrdných bratří, obklopený perlami světového barokního sochařství v podobě Braunových alegorií Ctností a Neřestí. Jedná se o jedinou památku tohoto typu v ČR a doklad barokní křesťanské charity.

V letech 2010 až 2015 prošla památka nákladnou obnovou financovanou z prostředků Evropského fondu pro regionální rozvoj.

ZAČÁTEK PROHLÍDKY:

OBRAZÁRNA RODINY ŠPORKŮ A SWEERTZ-ŠPORKŮ

Z někdejší vřbavy hospitálu se bohužel dochoval pouhý zlomek. Následující dvě místnosti proto přibližují místo původních pokojů historii Kuksu a jeho majitelů.

Rod zakladatelů hospitálu Šporků pocházel ze západního Německa, z Vestfálska, kde se okolo r. 1595 narodil jejich předek – **Jan Špork** (*obraz č. 1, podobizna s bojovou scénou v pozadí od Jiřího Viléma Neunhertze, 1725*). Jako syn sedláka vstoupil za třicetileté války do armády, bojoval na různých stranách a postupně se z bubeníka vypracoval na generála rakouské jízdy. Po vítězství nad Turky r. 1664 v bitvě u sv. Gottharda v Uhrách získal rozsáhlý majetek v Čechách. Za své zásluhy byl

císařem Leopoldem I. povýšen do stavu říšských hrabat. V r. 1664 koupil zdejší panství Choustníkovo Hradiště.

Jeho mladá manželka **Eleonora** (obraz č. 2, barokní kópíe z portrétu Ignáce Kapouna z r. 1680) zemřela na jednom z generálových tažení do Nizozemí, kde byla pochována u dominikánů ve Valenciennes. Matčinu lebku si přivezl mladý hrabě Špork ze své kavalírské cesty po Evropě a měl ji vystavenou ve svém pražském paláci. Jedná se o doklad barokního kultu smrti, který je také jedním ze znaků kukského hospitálu. Lebku můžete spatřit u okna.

Generálův starší syn **František Antonín Špork**, dědic zdejšího panství, je jeden z nejvýznamnějších šlechticů českého baroka, zakladatel kukských lázní a hospitálů v Kuksu a Konojedech. Zanechal po sobě coby zadavatel řadu památek ve všech uměleckých oborech baroka (od architektury přes sochařství až po divadlo a knihtisk), ve své horečné činnosti hnán především snahou vyrovnat se staré rodové šlechtě, která ho mezi sebe díky nízkému původu otce nikdy zcela nepřijala.

Vyobrazen je na dvou portrétech: ve věku 1 roku ve františkánském oblečku (obraz č. 3, anonym, 1663) a ve starších letech (obraz č. 4, od Daniela Třešňáka, 1725).

František Antonín Špork neměl mužského potomka. V roce 1718 adoptoval svého synovce **Františka Karla Rudolfa von Sweerts und Reist**, který se tak stal zakladatelem nové rodové linie Sweerts-Šporků. (obraz č. 5, portrét v loveckém oděvu, okolo 1735)

Dcera Františka Antonína (manželka Františka Karla Rudolfa) **Anna Kateřina** (obraz č. 6) zprovoznila kukský hospitál, který přešel roku 1743 z vlastnictví rodu do rukou Hospitální nadace hraběte F. A. Šporka.

Po jejich smrti rod rychle upadá. Ztrácí postupně všechna panství.

Rod Sweerts-Šporků vymírá po meči rodinou majora **Gustava Adolfa a jeho syna Huberta** (obraz č. 7 a foto č. 8) po roce 1945.

Nábytek pochází z bytu posledních kukských hrabat.

Kachlová **kamna** pocházejí z druhé poloviny 18. století.

SÁL S MODELEM KUKSKÉHO ÚDOLÍ

Kukské lázně začal František Antonín Špork budovat jako reprezentativně pojatý vlastní svět. Pro realizaci svého záměru si zvolil zdejší údolí, kde se prý kdysi těžilo zlato. Jméno Kuks pochází staré němčiny (*Kukus*) a znamená podíl na výnosu dolu.

Model představuje Kuks okolo roku 1725, v době největší slávy lázní.

Kukské údolí je rozděleno na dvě části řekou Labe. Levý břeh (dnešní obec Kuks) byl zasvěcen lázním. Nad léčivými prameny byla v r. 1696 vystavena jako první kaple Nanebevzetí Panny Marie, před ní pak v r. 1710 šporkovský zámek – centrum lázní a zároveň hlavní lázeňský dům s kolonádami. K ubytování lázeňských hostů sloužival hostinec U Zlatého slunce, k zábavě někdejší dřevěné divadlo, kde vystupovaly mj. italské divadelní společnosti. Na labský břeh se scházelo po schodišti lemovaném sochami Tritónů a kaskádami, po nichž v dobách slavností teklo víno. Polyfemos střežící kašnu pod schody v sobě míval zasazenu na svou dobu nebývalou atrakci – hrací stroj.

Zatímco levý břeh složil reprezentaci, prostor okolo nábřeží byl vyhrazen oddechu. Po mostě zdobeném sochami harlekýnů navštívil lázeňský host tzv. rejdiště – závodistiště určené pro koňské dostihy. Závodistiště zdobilo 40 sošek trpaslíků, kteří měli mít údajně obličej Šporkových nepřátel. Volnému času patřilo také bludiště, altánek s kulečnickem a holubník se střelbou na ptáky.

Zbylou část pravého břehu věnoval hrabě Špork duchovním věcem a rozjímání. Do Domu filosofů uložil knihovnu, přístupnou všem hostům lázní. Za dominantu Kuksu pak určil budovu hospitálu s kostelem Nejsvětější Trojice, budovanou od r. 1707, se

sochařskou výzdobou v podobě alegorií Ctností a Neřestí od Matyáše Bernarda Brauna. Hospitální zahradu nakonec uzavřel hřbitovem.

Sláva lázní netrvala dlouho. Již v r. 1740 zalila údolí povodeň, která znamená definitivní konec ruchu. Veškeré finance panství byly od té doby určeny na provoz hospitálu a z někdejšího zábavního střediska na levém břehu se tak stala tichá víska řemeslníků a zemědělců.

Pravý břeh se ovšem rozvíjel dále. V r. 1743 byl do **hospitálu** uveden španělský mnišský řád milosrdných bratří, který zde až do r. 1938 provozoval pečovatelský ústav s nemocnicí pro 100 vojenských veteránů z okolí. Za II. světové války byla v budově polepšovna pro chlapce, po válce do r. 1970 domov důchodců.

V r. 1995 byl hospital v Kuksu vyhlášen pro své výjimečné umělecké kvality Národní kulturní památkou České republiky.

Obrazy, rytiny a fotografie na stěnách představují Kuks a jeho jednotlivé stavby v barevném provedení z dob největšího rozkvětu (*20. léta 18. stol.*) i úpadku (poč. 20. stol.). Mapa panství z poloviny 18. stol. zachycuje rozsah hospodářství, jehož výnosy (obilí, ovoce, dřevo, pivo, kořalka atd.) měli zdejší špitálníci k dispozici.

Představu o tom, jak vypadala ložnice pro chovance hospitálu na počátku 20. století, poskytuje fotografie u okna. (*foto č. 9, naproti sádrové bustě F. A. Šporka*)

V místnosti najdete tři podoby jednoho **trpaslíka**. Zde vidíte originál dochovaného torza, současnou kopii původního stavu (sádrový odlitek barevný a sádrový odlitek s patinou kamene). Čtyřicet podobných lemovalo závodíště na břehu Labe pod hospitálem, bohužel většinu z nich zničila velká povodeň v roce 1740.

CHODBA

Již krátce po vystavění budovy byla tato chodba pokryta 52 malbami cyklu „Tance smrti“. Smrti přicházející si pro příslušníky různých stavů, od nejbohatších po chudé, světské i církevní představitele, připomínal chovancům hospitálu poslední věci člověka. Malby byly zabíleny na konci 18. století z hygienických důvodů a odkryty v letech 2013-2014. Jsou doprovázeny německými verši, z nichž lze vyčíst, koho se každý výjev týká. Po levé straně vidíme například, královnu, krále, císaře. Po pravé hvězdáře, kupce, námořníky nebo starce.

BOČNÍ KAPLE SV. KŘÍŽE

Kaple sloužila jako modlitebna pro chovance hospitálu a jeho správce – milosrdné bratry. Původní vybavení.

Na čelní stěně pozdně barokní sugestivní dřevořezba **Ukřižovaného**, lidová práce. Dřevořezba je zasazena do nástěnné malby, zobrazující **Jeruzalém** směrem od Golgoty. Po stranách dva svědci Kristova života – sv. Petr a sv. Maří Magdalena.

Obrazy s výjevy z Kristova života (zleva Svlékání z roucha, Plačící Maří Magdalena pod Ukřižovaným a Vztyčování Kříže) od vídeňského malíře Johanna Cimbala, dvorního umělce milosrdných bratří (okolo 1770).

Deskový Betlém Milosrdných bratří pod balkónem patří k největším Jesličkám tohoto typu v Čechách. Pozdní baroko, přemalba 19. století.

KOSTEL NEJSVĚTĚJŠÍ TROJICE

Kostel tvoří dominantu kukského údolí a hospitálu. Vystavěn byl z neomítnutých pískovcových kvádrů podle návrhu italského architekta Giovanniho Battisty Alliprandiho v letech 1707 až 1715. Stojí na osmibokém půdorysu a ve výšce 25 m je uzavřen zvláštní kopulí, tzv. českou plackou.

Ve slepých oknech pod kopulí jsou vymalovány **erby** zakladatele – vlevo Šporků, vpravo spřízněných Sweertsů.

Portréty Františka Antonína Šporka a jeho manželky Františky Apolonie v okenních vitrážích.

Hlavní oltář je zbudován z pískovce pokrytého imitací mramoru. Oltářní obraz představuje „**Vzkříšení Lazarovo**“. Nad obrazem zlacená dřevorezba **Boha Otce**, holubice v červeném okně je **Duch sv.**

Po stranách postavy apoštolů – **sv. Petr** s klíči a **sv. Pavel** s mečem.

Ve výklenku za rokokovou **kazatelnou** obraz **sv. Augustina** disputujícího s bludaři.

Levý větší boční oltář zasvěcen **sv. Janu z Boha**, zakladateli španělského charitativního řádu milosrdných bratří, který provozoval tento hospitál.

Levý menší boční oltář náleží **sv. Kříži**.

V přístěnku kostelníka jsou umístěny ve vitrině **kasule** a liturgické předměty zdejšího kostela z 18. století.

Naproti, tj. vpravo pod kůrem s pozdně barokními varhanami se nachází **vchod** do rodinné hrobky Šporků, která je umístěna přímo pod kostelem na stejném půdorysu. Dveře zdobeny kostlivcem a latinsko-německými verši „*Memento mori*“ – Pamatuj na smrt!

Pravý menší boční oltář je zasvěcen **Panně Marii Sedmibolestné**.

Pravý větší boční oltář je taktéž mariánský – obraz znázorňuje „**Zvěstování P. Marii**“ a byl zřejmě započat v dílně významného českého barokního malíře Petra Brandla. Nicméně jeho autorem je – jako v případě ostatních – vídeňský malíř Cimbal.

Nad vchodem do kaple visí obraz **sv. Patrika**, ochránce před zlými duchy.

Kostel je zrestaurován do podoby, v níž se nacházel koncem 18. století. Občas se zde konají bohoslužby a církevní svatební obřady.

SAKRISTIE

V této místnosti se dříve kněz připravoval na bohoslužbu. Rokokový **nábytek**, malba napodobuje mramor. Lidová řezba **Madony s děťátkem** z konce 18. stol.

BÝVALÁ VRÁTNICE KONVENTU MILOSRDNÝCH BRATŘÍ

Od roku 1743 byl hospital ve správě řádu milosrdných bratří, založeného v Granadě pokračovateli pečovatele Juan Ciudad, zvaného později **sv. Jan z Boha**. Ten je předchůdcem moderního nemocničního přístupu, aplikovaného od roku 1535, který spočívá např. v oddělení jednotlivých pacientů podle pohlaví a druhu nemoci. Sv. Jana z Boha můžete vidět na dvou obrazech (*sv. Jan léčí na ulici potřebného; tělo sv. Jana, které se ani 20 let po smrti nerozpadla*).

V Kuksu působilo 12 milosrdných bratří v čele s převorem, dále tu byl např. lékárník a chirurg. Nemocnice obsluhovala od roku 1744 nejširší okolí, zasahující svým nejsevernějším cípem až do Polska.

Za převora Rotha se jednalo o rozšíření domu o nové prostory a jejich přestavbu (1766), z nichž byl nakonec realizován jen malý díl (*plány č. 12 a 13 v duchu španělských poutních míst, architekt Niedreöcker*). Přestavbami konventů se často chlubívají i jednotliví **provinciálové** (*portréty v řádových hábitech, 2. pol. 18. stol.*).

Vedle nemocnice a konventu Milosrdných byl v hospitalu až do roku 1945 umístěn domov pro vojenské vysloužilce. Na zdech fotografie chovanců (*starých mužů z okolí Kuksu*).

Nad prosklenou vitrínou dva seznamy zemřelých milosrdných bratří, kteří působili zde v hospitálu. Vpravo od vitríny potom dokumenty, které každý muž, žádající o azyl, potřeboval přinést: žádost, vysvědčení zachovalosti, vysvědčení nemajetnosti a potvrzení od lékaře o pracovní neschopnosti žadatele. Tyto dokumenty předkládal Franz Schneider v roce 1934. Dokumenty jsou psány německy a česko - německy.

Ve vitríně vidíte symbol řádu milosrdných bratří: granátové jablko.

MÍSTNOST PŘED BAROKNÍ LÉKÁRNOU: BÝVALÝ PŘÍRUČNÍ SKLAD LÉKÁRNY

Původně nešlo o vstupní místnost k lékárně. Prostor býval součástí původního zázemí lékárny. Pravděpodobně se zde nacházel příruční sklad lékárny. O patro níž se pak nacházela laboratoř a sklad surovin. Do samotné lékárny se vcházelo dnes zazděnými dveřmi přímo z chodby.

Původní klasicistní **vývěsní štít** kukské lékárny se symbolem milosrdných – granátovým jablkem (zač. 19. stol.) a nápisem Eingang in die Apotheke (německý nápis svědčí o většinovém zastoupení sudeto-německých obyvatel v Kuksu).

Naivní olejomalba představující **mniha v hospitální zahradě** (okolo r. 1803).

Naproti vstupním dveřím vidíte dřevěné lékárnické **SKŘÍNĚ** a **TÁRU** (lékárenský stůl) z 18. a 19. stol. V jejím okolí je klasické lékárenské náčiní – různé tloučky, třecí misky, mlýnek, pilulkovnice, lahvičky a **stojatky** neboli štandky, tj. nádoby na uchovávání léčiv. (Teprve z léčiv se vyrábějí jednotlivé léky.)

LÉKÁRNA

Pohybujte se prosím pouze v prostoru ohraničeném provázky a stolem, nevstupujte za stůl ani za hmoždíře. Děkujeme.

Lékárna byla zřízena podle ustanovení hospitální nadace v r. 1743. Nazývala se „U Granátového jablka“ (podle znaku milosrdných bratří). Jde o druhou nejstarší zachovalou barokní lékárnou ve střední Evropě (po Klatovech, Plzeňský kraj).

Prvním lékárníkem, který na Kuks přišel, byl Theodosius Hüder. Ten nechal na paměť převzetí lékárny odlít řadu hmoždířů s letopočtem 1743 a znakem Milosrdných bratří – granátovým jablkem s křížem a vyvýšenou šesticípu hvězdou.

Pobočné **skříně** (repositoria) jsou dřevěné s polychromií napodobující mramor. V oválných kartuších nad vrchní římsou skříní podobizny **patronů** lékařů a lékárníků.

Lékárenské **nádobky** – stojatky – vyrobené ze skla, porcelánu, keramiky. Nejvzácnější červené jsou z lipového dřeva, máčené v býčí krvi, se signaturami lemovanými zlatem. Mezi nimi jsou i některé kuriózní nádobky – např. na prášek z oběšencovy lebky či dračí krev.

Lékárenský **stůl** – tára – zdobený železnou granátovou jabloní sloužil jako věšák na různá lékárenská náčiní.

Po stranách stolu je umístěna sbírka českých **hmoždířů** z 18. a 19. stol. – vlevo zvonovinové (bronz), vpravo litinové.

Nad vchodem do lékárny je jeden ze symbolů lékárenství – **jednorožec**. Dřevěná hlava doplněná rohem z mořského kytovce narvala. Prášek z tohoto rohu měl působit proti jedům.

Nástropní malba z poloviny 18. století představuje nebeskou lékárnu s Ježíšem coby lékárníkem, k němuž si přicházejí Milosrdní bratři pro své poselství vyjádřené slovem CHARITAS – charita, milosrdenství.

Provoz lékárny končí s odsunem německého obyvatelstva z Kuksu v r. 1945.

Nyní se skupina přesouvá přes nádvoří a prohlídka bude pokračovat v lapidáriu, kde jsou uloženy sochy Ctností a Neřestí.

NÁDVOŘÍ

Barevnost **fasád** ukazuje funkční rozvržení domu – napravo (zelená) se nacházel hospital pro vojenské vysloužilce, nalevo pak konvent milosrdných bratří s nemocnicí.

Nad vchodem do hospitalu jsou **sluneční hodiny** z 18. století s latinským nápisem: *Bděte ostražitě, protože nevíte, v kterou hodinu Pán přijde!*

Vpravo **Malý křesťanský bojovník** od Matyáše Brauna. Bojovník má prý tvář hraběte Šporka, který se považoval za strážce pravé víry.

Na zahradní bráně sedí **Polyfemos**, který byl původně umístěn v Kuksu na kašně pod lázeňským schodištěm. V zádech míval hrací stroj poháněný vodou z kaskád. Jeho melodie patřily k největším atrakcím barokních lázní.

ZAHRADA

Zahradu je možné navštívit samostatně po skončení prohlídky. Nyní pokračujte se skupinou.

Prvním sochařem, který v Kuksu působil, byl Holanďan Bartholomeus Zwengs. Je autorem **alegorií** Múz, Svobodných umění, Živlů a Ročních období, umístěných okolo záhonů (1705).

Uprostřed zahrady dlí socha **Velkého křesťanského bojovníka** od Matyáše Bernarda Brauna (1732). Platí o ní totéž, co o menší verzi na nádvoří. Velkého bojovníka si hrabě Špork nechal umístit na hranici svého panství a panství nejvýznamnějšího barokního církevního řádu – jezuitů, s nimiž míval spory o pozemky. Bojovník hrozil mečem směrem k jezuitské rezidenci v nedaleké obci Žireč.

Zahrada je řešena jako **bylinkovo-ovocnářská** zásobnice hospitálu. Celkem 144 záhonů dokládá rozmanitost plodin (od léčivek po zeleninu), které měl hospitál k dispozici. Mezi stromy najdeme tradiční české odrůdy (např. třešň ptačí či kdouloň).

LAPIDÁRIUM

Berte prosím ohled na špatnou akustiku sálu, kde i polohlasný hovor ruší výklad průvodce. Děkujeme.

Někdejší hlavní nemocniční sál s 34 lůžky. Jeho podobu přibližují dvě fotografie z r. 1915 (*vedle vchodu*).

Po r. 1984 sem byly přemístěny originály **Ctností a Neřestí**, které stávaly původně před čelní fasádou hospitálu. Na jejich místě jsou dnes kopie.

Alegorie měly lázeňským hostům a chovancům hospitálu připomínat odvěký zápas dobra a zla, spor o duši křesťana a kritiku povšechného žití, které patřily k základním tématům Šporkova světa. Nezbytná je opět přítomnost Smrti.

Sochy jsou vytesány z pískovce z okolních lomů a v barokních dobách byly barevné. Vyznačují se neobyčejnou živostí a symbolickou bohatostí. Jedná se o jedinou takto pojatou galerii lidských vlastností na světě.

Autor, nejvýznamnější český barokní sochař Matyáš Bernard Braun (1684 až 1738) pocházel z Tyrolska, řemeslu se vyučil v Itálii. Jeho díla se nacházejí v řadě českých měst (zejm. Praha – Karlův most, Liberec, Teplice, Jaroměř ad.). Pro svého největšího objednavatele Šporka začíná pracovat po r. 1712. Alegorie Ctností a Neřestí vytesala Braunova dílna v rekordním čase dvou let (!) – mezi roky 1718 a 1720.

Řadu Ctností počíná **Anděl blažené smrti** (vlevo), Neřesti uvozuje **Anděl žalostné smrti** (vpravo). *Sochy jsou popisovány na přeskáčku Ctnosti – Neřesti.*

Víra

Základní křesťanská ctnost. Dívka objímá kříž, symbol víry, u nohou papežská tiára, symbol církve.

Pýcha

Žena v pyšném postoji, v bohatém oděvu, s vějířem z pavích per. Páv jako symbol vlastnosti u nohou.

Naděje

Dívka hledí k nebi, odkud čeká spásu. Kotva připomíná dálku, očekávání, naději.

Lakomství

Ohyzdná stařena chtivě hledí na měšce s penězi. V druhé ruce má dlužní úpisy. Truhlu s poklady hlídá čert s dvěma rohy hojnosti. Na truhle žába, protože lakomí lidé sedí na svých peněžích jako žába na prameni. Vlk je nenasytný jako lakomci.

Láska

Poslední ze základní trojice ctností, zobrazená jako láska mateřská.

Smilstvo

Poloobnažená dívka se vzhlíží v zrcadle, kde však nespatřuje sebe, nýbrž svoji pravou tvář – tvář opici. Objímá opici, symbol chlípnosti. Šlape po knihách, neboť opovrhuje vzděláním a náboženstvím. Za peníze rozsypané pod nohami prodává své tělo.

Trpělivost

Dívka s beránkem, připomínajícím rčení „trpělivý jako beránek“; také Kristus byl zobrazován coby beránek. Na reliéfu u nohou symbol trpělivého z Bible – Job.

Závist

Vychrtlá stařena si závistí hryže vlastní jazyk. Okolo těla se jí pnou hadi nesoucí v sobě jed závistivosti. Pes je jako všichni žárlivci vzteklý.

Moudrost

Žena s třemi tvářemi, v nichž se zračí přístup moudrého člověka ke světu. Zadní hledí do minulosti, z níž čerpá ponaučení pro současnost (přední obličej). Třetí tvář v zrcadle vyjadřuje, že je třeba vždy mít na paměti i budoucnost. Had okolo ruky symbolizuje chytrost.

Obžerství

Thlustá žena se zkaženými zuby mlsně hledí na mísu plnou lahůdek. U nohou představitel vlastnosti – prase.

Statečnost

Žena v antické zbroji se opírá o torzo sloupu, symbolu stálosti. V levé ruce třímá maršálskou hůl.

Hněv

Žena si zlostně strhává plášť z těla. Je oděna ve zbroji připomínající, že lidé ve vzteku jsou odolní vůči všemu přesvědčování. Pod nohama rozzuřený medvěd.

Náboženství (uprostřed sálu)

Pojí Ctnosti a Neřesti dohromady. Okřídlená dívka, kterou nese víra až k nebesům. V ruce dŮtky a okovy – symboly pozemských útrap. Λ a Ω v knize připomínají, že Bůh je první a poslední, počátek a konec všeho. Kostlivec v této pozici ukazuje, že víra vítězí nad smrtí.

Cudnost

Dívka má zakrytu tvář, neb se vystříhává špatností okolo sebe. Hrdličky pod lemem pláště představují manželskou lásku a věrnost. Reliéf zobrazuje útěk cudného Josefa Egyptského před svůdnou Putifarkou.

Lenost

Ospalá dívka se líně opírá o symbol hlouposti a lenosti – osla.

Píle

Děvče kdysi drživalo ve vztyčené ruce železný kužel s přízí. Opírá se o úl, protože včela je symbolem píle. Přesýpací hodiny připomínají, že pilní si váží svého času. U nohou zobe kohout, neboť pilný člověk začíná svůj den časně zrána, po kohoutím kokrhání.

Zoufalství

Žena si v zoufalé životní situaci vráží dýku do prsou. Na pařezu další symbol sebevražděného konce života – provaz.

Štědrost

Dívka nabízí ze svého rohu hojnosti plody země příchozím.

Lehkomyslnost

Jediná plastika bez atributů, vlastnost vyjadřuje roztančená dívčina s tváří plnou smíchu a marnivosti.

Upřímnost

Dívka se srdcem na dlani. Šlape po masce, protože upřímní lidé opovrhují přetvářkou. Holubice upomínají na lásku a čistotu.

Pomluva

Děvče vystřkuje jazyk, jako by zrovna o někom zle hovořilo. V ruce třímá hořící snop slámy, neboť pomluva se šíří rychlostí ohně. U ramene sedí kavka, symbol klevetivosti. Na šatech různé masky, které si mění podle toho, koho pomlouvá či komu pochlebuje. Umělá noha připomíná, že pomluva přese všechno daleko nedorazí.

Spravedlnost

Tradičně znázorněná jako žena se zavázanýma očima, neb soudí podle toho, jak kdo jedná, ne vypadá. Ve zdvižené ruce drživala železné váhy k měření lidských skutků. Mečem trestá bezpráví.

Lstivost

Dívka ve škrabošce, neboť nemůže být nikdy poznána její pravá tvář. V ruce nese ryby, slizké jako lstiví lidé. U nohou liška – symbol vychytralosti.

Střídmost

Děvče má pohár naplněný až po okraj, neboť střídmi lidé znají ve všem svou míru.

Poslední z Neřestí – *Podvod* – se bohužel od Brauna nedochovala. Před čelní fasádou hospitálu byla v r. 1883 zastoupena stejnojmennou neoklasicistní sochou rakouského umělce Seelinga.

V tuto chvíli prohlídka základního okruhu (hospitálu) končí.

Pokud máte zakoupenou vstupenku do Českého farmaceutického muzea nebo Hrobky, počkejte, prosím, na mě venku.

DĚKUJEME VÁM ZA NÁVŠTĚVU. NASHLEDANOU.
Tento text prosím odevzdejte průvodci u východu.

HROBKA

Prohlídkový okruh s průvodcem, který je možné si dokoupit. Prohlídka navazuje po skončení výkladu v hospitálu, začíná se venku před pokladnou.

V hospitálu coby místě umírání a smrti zřídil jeho zakladatel F. A. Špork také rodové pohřebiště. Hraběcí hrobka se nachází na stejném půdorysu jako kostel Nejsvětější trojice.

Nad **oltářem** s reliéfem „Vzkříšení Páně“ visí dřevorezba **Krista na kříži** – jediná Braunova nekamenná práce v Kuksu, která náleží k vrcholům středoevropské barokní plastiky (před 1724).

V hrobce jsou umístěny sarkofágy s rakvemi členů rodu Špork a Sweerts-Špork. Mezi nejvýznamnější členy rodiny patřili zejména:

- generál Jan, zakladatele rodu Šporků (*vzadu uprostřed, největší rakev*)
- František Antonín, zakladatel Kuksu (*zcela uprostřed před gen. Janem*)
- Gustav Sweerts-Špork, poslední kukský potomek zakladatele (*za levou mříží u zdi*).

Každý den v 9 hodin dopoledne se zde modlívali chovanci hospitálu za spásu svého mecenáše. Mše byly i ve výroční den narození a úmrtí členů rodu.

Hrobku osvětluje **věčné světlo** uprostřed, viditelné chodbou přímo z hraběcí ložnice někdejšího zámku nad schodištěm na protějším břehu.

DĚKUJEME VÁM ZA NÁVŠTĚVU. NASHLEDANOU.
Tento text prosím odevzdejte průvodci u východu.